

Spanyol asztalos válságban

KÖNYVKRITIKA - AZ ÉS KÖNYVE - LXIII. évfolyam, 47. szám, 2019. november 22.

Az ÉS könyve novemberben – *Rafael Chirbes: A parton. Fordította Pávai Patak Márta. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2019, 405 oldal, 5499 Ft*

Emlékeznek még a '29-es gazdasági világválság nagyregényére? Nekem, bevallom őszintén, nagyságrendekkel nehezebben ugrik be róla az *Érik a gyümölcs*, mint az első világháborúról a *Nyugaton a helyzet változatlan*, vagy a másodikról *A Gulag szigetcsoport* - arról pedig már ne is beszéljünk, mennyit kéne gondolkodnom, ha a napóleoni háborúk (Vietnam, a spanyol polgárháború stb.) helyett mondjuk a '73-as olajválság nagyregényét kéne megneveznem. De vajon ez jelenti-e azt, hogy a katonai katasztrófák sokkal jobban regényesíthetők, mint a gazdaságiak? És ha igen, lehet-e izgalmasabb annál, mintha egy nap arra ébredünk, hogy a legutóbbi gazdasági világválságnak nemcsak hogy *van* nagyregénye, de ráadásként magyarul is elérhető?

Márpedig első ránézésre pontosan erről van szó: miután 2013-ban Rafael Chirbes kilencedik regényét a tekintélyes *El País* a „a válság nagyregényeként” harangozta be, a világ hirtelen felkapta a fejét: hát ki beszélhetne autentikusabban a válságról, ha nem egy spanyol? Végre nem csak számokkal bűvészkedő nyugati fotelközgazdászoktól hallhatunk a krízisről, hanem tapasztalt bűvároktatóval merülhetünk alá Hispánia lánvilágába: a bennszülött adatközlő végre kicsavarja a tollat az antropológus kezéből, és elvezet oda, ahova külsősnek eszébe se jutna menni - vagyis megírja *belülről*, amit mi, szenvedésre éhes katasztrófaturisták mind ez ideig csak kívülről karcolgattunk. Chirbes könyvének megjelenése ennek megfelelően egy rövidke pillanatra átkeretezte Spanyolország katasztrófális közelmúltját: a beszakadó gazdaság és egekbe szökő munkanélküliség a könyv első számú hitelesítő pecsétje és marketingfegyvere lett, jogait így világszerte hamar eladták, a rangos spanyol díjak mellett a *Guardian*, a *Figaro* és a *New York Book Review* is moderált elismeréssel nyilatkozott meg róla, és a válság irodalmával foglalkozó szakmunkák kánonába is bekerült. A globális problémára reflektáló regényből így globális regény lett, a honi olvasót pedig, hála a Magvetőnek és Pávai Patak Márta fordítónak, immár csak a magyar kiadás nem épp válságra kalibrált ára fékezheti meg, hogy a kezébe vehesse.